

En dat zou dan die heillooze, on-Bijbelsche prediking zijn?

Ja, want onze neo-Chr. Gereformeerden hebben die belijdenis van de vaders der Scheiding verworpen, beweerde dat die dogmatische uitspraak door latere Synodes herroepen zou zijn. Meesterlijk is door u in „De Bazuin“ aangeleend, dat die bewering niet overeenkomstig de werkelijkheid is.

Het lijkt mij niet ondienstig, ook den lezers van „De Reformatie“ die dogmatische uitspraak der Synode van '37 woordelijk voor te leggen, opdat dit punt in geschil, hen duidelijk voor oogen sta.

De Berkhoff zegt: onze kinderen zijn niet in re, maar in spe kinderen Gods (blz. 21). D. van Velzen, Brummelkamp, Scholte, e.a., ik bedoel de Synode '37, zeide: (en daarmee vereenigde zich De de Cock:

„Met Art. 34 onzer Geloofsbelijdenis, en Catechismus, Antw. 4 („kent en erkent de Synode op grond van Gods Woord“), dat de kinderen der geloovigen met hunne ouders in het verbond Gods en zijne gemeente begrepen zijn, uit kracht van Gods beloften; en daarom gelooft de Synode, met Hoofdstuk 1, Art. 17, der Dordtsche Leeregeels, de godzalige ouders te moeten vermanen, om niet te twifelen aan de verkiezing en zaligheid hunner kinderen, die God in hunne kindschheid uit dit leven wegneemt. Daarom rekent de Synode met het Doopformulier, de kinderen der geloovigen te moeten houden voor lidmaten der gemeente Christi, voor erfgenenamen des rüks Gods en Zijns Verbonds.

Dewijl echter het Woord Gods duidelijk leert, dat niet allen Israël zijn, die uit Israël zijn, en de kinderen der beloften voor het zaad worden gerekend; zoo houdt de Synode geenszins allen en een iegelijk hoofd voor hoofd, zoo min kinderen als volwassen belijders, voor ware begunstigten of wedergeborenen. Dewijl de Synode evenwel niet naar den verborgen raad Gods, maar naar Zijn geopenbaard Woord wenscht te oordeelen en te handelen, zoo kan en mag zij ook geen scheiding maken in de regering der Kerk tusschen leden en leden, waarvan een gedeelte bij ons als bekeerden, een ander gedeelte als onbekeerden te boek zou staan.

In de prediking blijft echter ten sterkste de onderscheiding van het inwendig geestelijk leven aanbevolen, ter ontdekking der hypocrieten. In de prediking verkondigen wij, dat niemand tot de Kerk behoort dan de ware begunstigten en op dien grond verkondigen wij allen onbekeerden, dat zij niet tot de Kerk behooren, en, indien zij onbekeerd sterven, gewisselijk zullen verloren gaan. Hierdoor leeren wij geenszins een afval der heiligen, of een afvallen uit het Verbond der genade, maar wekken integendeel een iegelijk lidmaat ernstig op tot zelfonderzoek en beproeving voor God, en vermanen de bekommerden en verlegen vanwege hunne zonden om hunne roeping en verkiezing vast te maken. Met deze gronden komen volkomen overeen de artikelen in den aanvang der Kerkordening gesteld en aangenomen.

Wanneer wij deze leer nu zouden prijsgeven voor de nieuwere opvattingen onzer Christelijke Gereformeerde broeders, ja dan vrees ik dat we op geen vereeniging met hen mogen hopen.

Hoogachtend,

Uw dw.,

C. BUITENDIJK.

Naschrift. Gaarne laat ik deze „Stem uit onze Kerken“ doorklinken tot onze lezers. Tegenover het onbeholpen geredeneer van „De Rotterdammer“, die de ontdekking deed, dat mijn „grondfout“ was, dat ik vergat, dat de confessie verder reikt dan de kerkelijke grenzen, is een dergelijk schrijven wel eens goed: het bevestigt, dat de „grondfout“ van „De Rotterdammer“ is, te vergeten, dat ik nooit vergat, wat ik volgens dit blad permanent vergat. Juist omdat de confessie één is, moet men de kerkelijke grenzen niet trekken naar willekeur.

Wat die Synode van 1837 betreft: indertijd schreef de „Amst. Kb.“ in gelijken geest als inzender. Daarop zei „De Weeker“: „o wat een domheid; de dogmatische besluiten van 1837 zijn later door de toenmalige Chr. Geref. Kerk (1840 e.v.) ingetrokken; het zal mij benieuwen, of de Geref. pers dit nu durft verder vertellen“.

Vervolgens heb ik in ± 8 art. breed die zaak besproken, en m. i. aangeleend, dat deze dogmatische artikelen volstrekt niet ingetrokken zijn.

Hierna evenwel een grondig zwijgen van „De Weeker“ en ook van De Berkhoff, niettegenstaande deze het „Amst. Kerkbeurtenblad“ alsmede „De Weeker“ had gebruikt om te zeggen, dat 1837 ingetrokken was.

Zulk een wegruimen van steenen noemt de heer Diemer dan broeders bestrijden. Zou hij wel goed gelezen hebben wat hij veroordeelt?

K. S.

*) Hendrik de Cock, Eerste Afgescheiden Predikant in leven en werkzaamheden, door H. de Cock (zoon). Leenaar aan de Theologische School te Kampen, te Kampen bij S. v. Velzen Jr. 1890, Deel II, blz. 271.

Polemiek „De Rotterdammer“. III.
Specialiseering contra nivelleering.

In de derde plaats een woord over de wederzijdsche klacht: „De Rott.“ opponeert tegen de specialiseering (— al kiest het blad daarvoor andere termen, waarover later) — en ik heb bezwaar tegen de nivelleering, waarvan het blad zich schuldig maakt, in de hier bedoelde, zeer nadrukkelijk eigen standpunt afteekende artikelen; en dus ook in andere copie.

In mijn derde artikel in de „Delfsh. Kb.“ sprak ik eerst even over de bijdschap van „De Rott.“, toen het bij het jubileum der Theol. School te Kampen ook een chr. geref.

gelukwensch kon opnemen; knoopte daaraan vast een herinnering uit „De Standaard“ aan Van Oosterzee, die indertijd ook Kampen telegrafisch feliciteerde met den nog al kreupel-exegetiseerenden volzin: „de braambosch verteerde niet“, maar die — zie het art. van ds. Rullmann in „De Standaard“, later geen goed woord, doch op de „Rotterdammer“-logica veel lijkende onvriendelijke woorden overhad voor de dogmatische specialiseeringsworstelingen van dr. A. Kuyper, met wien de Theol. School toch juist in zijn dogmatischen strijd ten nauwste verbonden was. Daarna vervolgt het artikel aldus:

Maar ik keer weer naar het begin terug: laat ons niet bij de wederzijdsche algemeenheden blijven staan. Dezelfde christelijke geref. (en andere) dominee's die in „De Rott.“ een paar vriendelijke woorden schreven over de algemeene waarde van de Kamper Theol. School, hebben den volgende Zondag zich allen van haar gelaat, zich nadrukkelijk van haar eigenlijke werk losgemaakt voor de oogen Gods — geboden, psalmen, benedicties — en in Zijn ooren. Dat vergeet ik ook niet. En juist op dit allerbizarreste, waarop wij uit elkaar gaan, wil ik nu den strijd openen. Wie dien strijd ontwijkt, heeft geen geloof, dat hij in z'n allerspecialste kerkelijke levenshouding in Gods weg loopt. Gaat hij dan toch daarin verder, zonder voortdurende zelfcontrole, is dat dan „zegen“?

Wel neen — wie zóó den „zegen“ bewijzen wil, verwereldlijkt alles wat geestelijk en kerkelijk is en is bang, zich te onderzoeken in Gods oog.

Beter dan telegrammetjes te sturen — ze zijn goedkoop — over den braambosch die niet verteert, is elkaar te herinneren, dat Zondagmorgens de Chr. Geref. dominees en de Geref. dominees gaan staan voor den brandenden braambosch en elkaar daar beschuldigen van ongehoorzaamheid.

Dat zijn de feiten, die schreeuwen om oplossing. Wie deze feiten verdoezelt, kan wel goedkoop felicitaties schrijven, maar hij heeft ze dan ook geschreven buiten het gezicht op den brandenden braambosch, waarin de God zich openbaart, die zegt: Ik ben, die Ik ben.

Maar die God en die braambosch zijn toch te verschrikkelijk om alleen dienst te doen voor 'n algemeen krul- en sier-randje om een stichtelijk gelukstelegram.

Specialiseeren, mijne heeren!

Terug tot de onderscheidingen!

En als ik ze niet aandurf, dan moet ik mij bekeeren.

Want als we niet specialiseeren, raken we ons beginsel kwijt. Onze partij en ons godsdienselijk leven in Nederland, is alleen door den specialiseeringsarbeid van onze groote mannen geworden wat ze was.

En alleen, wie bij elke vraag, die opkomt uit het leven, het verband met de beginselen zoekt, helpt ons goed en duurzaam.

Wie dit nalaat of, met een onbegrijpelijke felheid tegen iemand persoon, dit verband leggen tusschen incidentele verschijnselen en onveranderlijke beginselen een „onbegrijpelijke felheid“ noemt, en zich dan laat omringen door een paar briefschrijvers, die ook al niets van de zaak begripen (ten deele doordat „De Rott.“ over de pit van het bezwaar hardnekkig is heen gelopen), die doet ons vragen: is „De Rotterdammer“ nog wel een principieel scherp leidend blad?

Interkerkelijk is een mooi woord, maar ik ben het eens met ds. H. J. Heida van Vlaardingen, die in zijn Kerkbode schrijft, dat de woorden „interkerkelijk“ en „interconfessioneel“ in onzen tijd wel zeer druk worden gebruikt, doch meermalen ten onrechte.

En zóó is het met „De Rotterdammer“ ook.

Het is geen kleinigheid, als de directeur-hoofdredacteur van „De Rotterdammer“ zelf de kwestie tusschen Chr. Geref. en Gereformeerde in ernst meent te hebben gesteld, als hij de „pluriformiteit“ naar voren schuift, *) aan de hand van enkele — reeds op den tast voelt men dat — nog ongelukkig gekozen citaten (doels handelend n.b. over plaatselijke kerk). Dat wist erop, dat we in „De Rott.“ een blad hebben dat op sociaal terrein en anderszins de pretentie voert principieele leiding te geven, voor ons christelijk en antirevolutionair volk, maar dat tevens zich de weelde permitteert op het terrein waar voor alle christelijke actie de principes gezocht worden (de christelijke belijdenis) met ontstellende openhartigheid het handhaven van den beginselstrijd liefhebberijwerk te noemen, of een „stokpaardje-berijden“ (nóóit teruggenomen), of onbegrijpelijke felheid, of — alles onder één gezichtspunt bezien, of wekelijksch misbruik van scherpsinnigheid.

De toelichting van deze nog altijd overeind staande termen zwaaid wel met een vlag van interkerkelijkheid, doch kon den zin van dit gebaar niet waarmaken. Interkerkelijkheid is een bewuste consequent volgehouden houding; maar hier is deze zoek. Men schrijft niet consequent en men zwijgt ook niet consequent. „De Rott.“ is in die befaamde Hoornstoot-artikelen de leiding kwijt; heeft naar beneden (fundamenteel, waar het op aan komt) geen principieele overtuiging, die conform de belijdenis was, welke dr. Kuyper h.v. in zijn niet-theologische overtuiging toch altijd vasthield en uitwerkte, en wil nu naar boven toe al wat zich momenteel op christelijk erf beweegt, verbinden.

Dit heet dan: interkerkelijkheid. Maar het is niet-kerkelijkheid naar beneden, en veel-kerkelijkheid naar boven.

Zulks heet dan „samenbinden wat naar de groote levensbeginselen hooft“.

Maar o wee — op 't zelfde moment, waarop het blad dit schoone woord dan eens toelicht, dat wordt het zoeken naar één van die groote levensbeginselen, eigenlijk het allergegrootste, gerangschikt onder de „onbegrijpelijke felheden“.

Maar zóó bindt men niet samen. Zoo

krijgt men alleen maar een agglomeraat van lezers van „De Rotterdammer“; maar geen om de groote beginselen saamgehouden massa. Zóó verklaar ik dan ook, dat „De Rotterdammer“ (die nog over zoo heel veel van mijn eerste antwoordartikelen heenloopt) ook al niets zegt over de door mij opgeworpen onderscheiding tusschen inter-kerkelijkheid of veel-kerkelijkheid; en ook niets antwoordt op mijn bezwaar tegen de bewering van het blad, dat in een groot deel van de Geref. Studentenwereld het woord „Assen“ niet mocht genoemd worden. Zoo verklaar ik ook, dat het blad liever brieven van enkele larmoyante of ietwat plomp lachende inzenders opneemt, dan ernstig te antwoorden op wat het „Leiderblad“ liet drukken, zich naast mij scharende inzake de beginselkwestie tegenover „De Rott.“, ook al met het oog op het jeugdwerk. Zoo verklaar ik ook, dat het blad de kwestie van conscientiebezwaren van christenen (inzake de vaccinatie) zoo maar even laat uitmaken door een Leidsch hoogleraar, die juist inzake de conscientie-vragen niet weten kan, wat de principieele kwestie erin zijn.

„De Rotterdammer“ wil niet vergeleken worden met „De Standaard“; toen ik daar maar even van repte, werd het blad ietwat boos. Vermoedelijk vergat men even, dat „De Rott.“ bij de lezers zelf die vergelijking wel eens opdringt, door h.v. publiek uit te rekenen, hoeveel pagina's men meer geeft (alsof het aantal „lappen“ van een blad zijn waarde beheerscht). Maar ik wang nog eens de vergelijking: indien het blad werkelijk wil blijven een principieel voorlichtend blad voor onze antirevolutionaire menschen, dan moet het niet gaan vragen naar de kwantiteit van zijn copie, doch naar de kwaliteit. En op dat punt (den beginselstrijd) heeft het vieraal artikelen van den hoofdredacteur eigenlijk onthullende beteekenis gehad. Ik had ze niet kunnen verwachten.

Ik zeg dit, in de wetenschap, dat het mij kwalijk zal genomen worden. Ik kan er niets aan doen. Als ik „De Rotterdammer“ eerst zacht gewaarschuw heb en ik word dan zóó behandeld, dan moet de tegenstelling, die de heer Diemer zelf eerst laat zien, maar bewust geformuleerd worden. Onze christelijke pers is niet door gereformeerde menschen opgericht, om op het allerbelangrijkst gebied de beginselstrijd te hooren rangschikken onder de dingen, die geen beteekenis hebben of strijden tegen de goede zaden.

Wilde ik „De Rott.“ volgen in haar al te populaire redeneermethode, dan zou ik brieven kunnen citeeren en gesprekken van menschen, wier naam „De Rott.“ zou doen schrikken, die mij op dit punt zijn bijgevallen. Ik zal het niet doen. Maar wat ik wel zal doen, dat is: den heer Diemer zeggen, dat zijn citaten van vraaggesprekken met ds. Vonckenberg en den heer De Lange alweer niets met de kwestie te maken hebben. Ieder, die zelf een beginsel heeft, scherp geformuleerd, kan samenwerken, kan ook anderen waardeeren, voorzover te waardeeren viel. Maar al dat gepraat over „waardering“, over „vriendschappelijke“ samenwerking tusschen bonden is in dit debat een onbegrijpelijk om-de-kwestie-heendraaien. Als „De Rott.“ vraagt, of ds. Vonckenberg en de heer De Lange soms ook al zich moeten bekeeren tot de bonden van Hervormde en Lutherse Bonden, omdat zij die waardeeren, dan zeg ik den heer Diemer:

a. U draait uw lezers een rad voor de oogen — ik neem graag aan onbewust — want u kunt eerst met die vraag aankomen, als u van die heeren leest: God heeft die bonden groot gemaakt;

b. als U de kwestie telkens zoo verlegt, dan gaat u zelf heel bedenkelijk zondigen tegen het 9e gebod, gelijk het ook al zulk een zonde is, als u uw briefschrijvers het hoofd laat schudden over een K. S. die niet bestaat, dien u enkel maar gefantaseerd hebt;

c. indien u eens van mij een reeks citaten van ds. Vonckenberg hebben wilt, die over de eenheid en de eenheidsbeweging precies denzelfden kant uit rede-neert als ik, en volmaakt veroordeelt, wat „De Rotterdammer“ in deze artikelen doet, dan kunt u ze krijgen. Een tweede aanbod alzoo: „De Rott.“ kan de copie alweer gratis krijgen. Vermoedelijk zal dit tweede aanbod (dat toch ernstig is en het debat kan verhelderen) wel evenzeer verzwezen worden als het eerste.

Het is gemakkelijk genoeg te schrijven, dat „De Rott.“ het „cement“ wil zijn, dat bijeenhoudt, wat kerkelijk uiteenging.

Maar cement moet dan ook stevig zijn.

Wie evenwel den beginselstrijd juist op kerkelijk terrein rangschikt onder de zonden en de „dwangheiden van de dominees“ — „De Rott.“ heeft van die bijzonder ontwikkelde briefschrijvers, die wordt geen cement. Dat is maar vrijmoedige beelddespraak.

Ik keer het juist om (ik deed dat al eerder, maar „De Rott.“ loopt ook daar weer om heen). Ik herhaal: het blad heeft letterlijk niets te maken met den strijd der kerken onderling. En wanneer het zich veroorlooft, een etiket van goddelijke approbatie te plakken op iedere groep, waarvan een zeker getal „De Rotterdammer“ leest, desnoods ten koste van den goeden christennaam van een persoon, die daarbij in den weg gaat staan, dan steunt het den geestelijken onderbouw van al die groepjes. Het eind is: de verdeeldheid versterken door ze in den naam van God te sanctioneeren. Het twisten tegen die verdeeldheid (zooals ik het in concrete gevallen doe) noemen ze dan verdeeldheid bevorderen en felheid. Neen, geachte heer Diemer, alle lievigheid sanctioneert de verdeeldheid; en ze draagt geen cement aan, doch laat den hopeloos verdeelden boel maar liggen. Gij kijkt alleen maar naar uw eigen terrein en hebt den moed, iemand, die cement uit beginselen wil aandragen (zuiver op kerkelijk terrein in een zuiver kerkelijke kwestie)

*) Waarom wordt de scherpe strijd tegen ds. Kersten niet gestakt met een beroep op de pluriformiteit der sociaal-politieke actie? Voelt men de ondoordachtetheit niet van het betoog van „De Rott.“ art. 15?